

Den kompetente faglærerpraksis

Præsentation af resultater fra
forskningsprojektet

Felicia Lind Benthien, felb@kp.dk

Lektor, Nationalt Center for Erhvervspædagogik

Projektets formål

- Bidrage med **ny viden om kompetent faglærerpraksis på erhvervsuddannelserne.**
- Synliggøre, **hvilke kompetencer faglærere anvender og efterspørger i deres praksis.**
- Belyse **styrker og udfordringer i skolernes organisering af kompetenceudvikling.**
- Understøtte **fremtidig udvikling af faglærernes kompetenceudvikling og praksis.**

Forskningsspørgsmål

Hvad kendetegner kompetent faglærerpraksis på erhvervsuddannelserne?

Med afsæt i et formål om at skabe viden, der kan kvalificere arbejdet med at organisere faglærernes kompetenceudvikling, har undersøgelsen været styret af følgende spørgsmål:

- Hvilke opgaver løser faglærerne i deres praksis i dag?
- Hvilke kompetencer oplever faglærerne at anvende og have brug for i deres praksis?
- Hvilke styrker og svagheder er der i skolernes organisering af kompetenceudvikling?

Projektets empiriske data

Fase 1: Undersøgelse af opgaver og anvendte kompetencer

Fase 2: Kvalitativ interviewundersøgelse

Fase 3: Kvantitativ surveyundersøgelse

Fase 4: Analyse og afrapportering

Projektets empiriske data

Fase 1: Undersøgelse af opgaver og anvendte kompetencer

Desk study med fokus på at afdække eksisterende viden om faglærernes opgaver og kompetencer samt **14 etnoraid**s med henblik på at undersøge faglærernes opgaver og anvendte kompetencer

Hovedområde	Uddannelse
Teknologi, byggeri og transport	• Personvognsmekaniker • Mureruddannelsen • Tømreruddannelsen • Data og Kommunikation
Kontor, handel og forretningsservice	• EUD Business • Eventkoordinator
Omsorg, sundhed og pædagogik	• Pædagogisk assistent • Social- og sundhedsassistent • Fitnessuddannelsen
Fødevarer, jordbrug og oplevelser	• Tjeneruddannelsen • Bager/konditoruddannelsen • Landbrugsuddannelsen • Gartneruddannelsen

Projektets empiriske data

Fase 2: Kvalitativ interviewundersøgelse

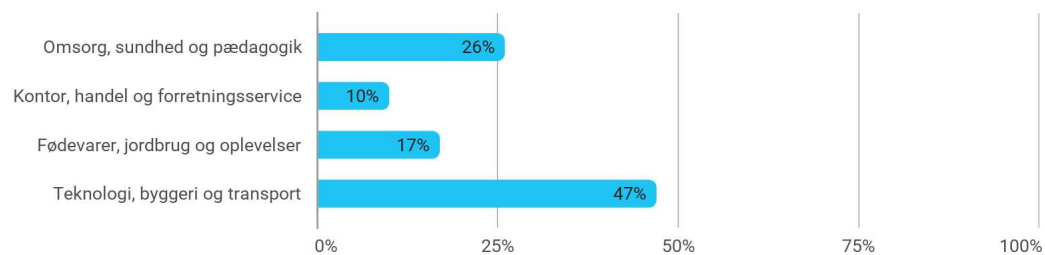
8 fokusgruppeinterviews med lærerteams med fokus på faglærernes kompetencer og kompetencebehov samt **11 individuelle interviews** med uddannelsesledere og pædagogiske chefer med fokus på kompetencebehov og organisering af kompetenceudvikling

Hovedområde	Uddannelse
Teknologi, byggeri og transport	• Lastvognsmekaniker • Smedeuddannelsen
Kontor, handel og forretningsservice	• EUD Business
Omsorg, sundhed og pædagogik	• Social- og sundhedsassistent • Pædagogisk assistentuddannelsen
Fødevarer, jordbrug og oplevelser	• Landmandsuddannelsen • Anlægsgartner • Tjeneruddannelsen

Projektets empiriske data

Fase 3: Kvantitativ survey

Survey med fokus på at undersøge identificerede mønstre fra projektets forrige faser. Besvaret af **1509** faglærere på tværs af fire hovedområder.

Faglærernes opgaver

En praksisfremstilling af faglærernes hverdag

Faglærere har en **stor opgaveportfølje** med mange forskellige opgaver.

- Didaktiske opgaver
- Relationelle opgaver
- Samarbejdsrelaterede opgaver
- Praktiske og administrative opgaver
- Opgaver vedr. oplæring og praktik

Faglærernes opgaver

En praksisfremstilling af faglærernes hverdag

Faglærere har en **stor opgaveportfølje** med mange forskellige opgaver.

Fire pointer går på tværs af opgaverne:

- **Synlige og usynlige opgaver**
- **Samtidig i opgaveløsning**
- **Omfattende samarbejde**
- **Håndværkspædagogik stiller særlige krav**

Faglærernes opgaver

En praksisfremstilling af faglærernes hverdag

Faglærere har en **stor opgaveportfølje** med mange forskellige opgaver.

Vi blev særligt optaget af to pointer:

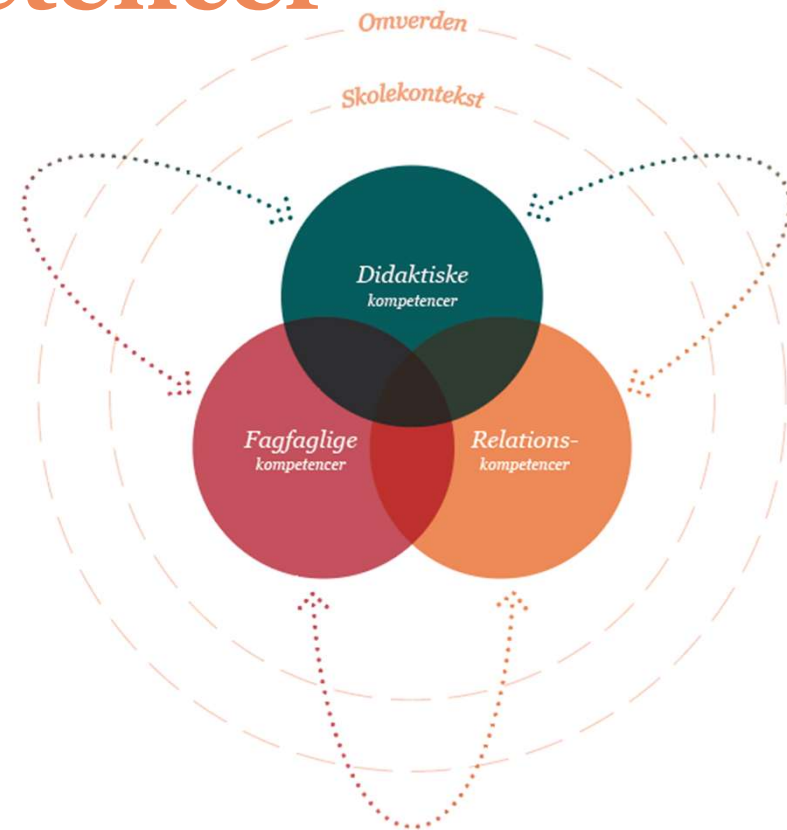
- **Synlige og usynlige opgaver**
 - ✓ Der kalder på øget fælles sprog for at understøtte kompetent faglærerpraksis
- **Omfattende samarbejde**
 - ✓ Der kalder på et fokus på kompetencer og kompetenceudvikling som et fælles anliggende

Faglærernes kompetencer

Kompetence i dette projekt forstås som både **foranderligt** og **fælles**:

- Faglærernes kompetencer må løbende opdateres i takt med ændringer i både opgaver, praksis og rammer, herunder **udvikling i fagene og forandringer i elevernes behov**.
- Samtidig er kompetencer ikke kun knyttet til den enkelte faglærer, men *også* til den **samlede faglige kapacitet**, der opstår i samspillet mellem faglærere, andre fagligheder og skolens organisatoriske rammer.

Didaktiske kompetencer

Didaktiske kompetencer er de kompetencer, faglærere trækker på, når de **planlægger, gennemfører og evaluerer undervisning** på erhvervsuddannelser – på både grund- og hovedforløb. Kompetencerne handler især om at tilrettelægge *praksisnær undervisning* med fokus på samspil mellem teori og praksis, *differentiere undervisningen*, give faglig sparring og *feedback*, *udøve klasseledelse* og *samarbejde* med kolleger om udvikling af forløb og materialer.

Didaktisk kompetenceudvikling bidrager til kompetent praksis

- Faglærerne oplever sig overvejende **didaktisk kompetente** til at udvikle, tilrettelægge, gennemføre og evaluere praksisnær undervisning.
- Grundlæggende oplever faglærerne, at den **pædagogisk-didaktiske kompetenceudvikling** (herunder DEP) bidrager til de didaktiske kompetencer, de har brug for.
- Store hold, heterogene elevgrupper og manglende tid til forberedelse gør det **vanskeligt at omsætte** didaktisk viden til praksis.

*Det betyder så meget, fordi jeg
er lige blevet færdig med
[diplom i erhvervspædagogik].
Og jeg kan virkelig mærke,
hvordan jeg har udviklet mig
fra da jeg startede [...]
(Faglærer, Fødevarer, jordbrug
og oplevelser)*

Behov for kompetencer til at lave inkluderende læringsmiljøer

- Både faglærere og ledelse efterspørger, at lærerne bliver bedre klædt på til at lave **inkluderende læringsmiljøer**
- Kun 7% vurderer, at de er fuldstændig kompetente til at håndtere **elever med særlige behov**
- Stærkt samarbejde med **støtteressourcer**, men fortsat behov for kompetenceudvikling

Og i forhold til diagnoser er det også bare, jeg tænker nogle gange, at jeg oplever, at vi gør og siger noget, og det afgiver en eller anden reaktion hos en elev, og hvordan skal jeg så sige ting? (Faglærer, Omsorg, sundhed og pædagogik)

Fagfaglige kompetencer

Fagfaglige kompetencer er faglærernes **viden om** erhvervets arbejdsprocesser, materialer, teknologier og praksisser samt **evnen til at anvende denne viden** i undervisningen fx ifm. vurderingen af elevernes arbejde og i demonstrationen af de opgaver, eleverne skal løse, samt i dialogen med elever, lærlinge og kolleger. Kompetencerne er tæt knyttet til relevant og aktuel erhvervserfaring og forudsætter løbende **ajourføring** i takt med fagenes og erhvervenes udvikling.

Faglærerne efterspørger fagfaglig kompetenceudvikling

- Fagfaglig kompetenceudvikling skal systematiseres, så faglærerne får mulighed for at vedligeholde og udvikle fagfaglig kompetence
- Faglærerne oplever, at prioritering af didaktisk kompetenceudvikling sker på bekostning af faglærernes fagfaglig kompetenceudvikling
- Faglærerne efterspørger mulighed for at komme i praktik og på besøg i lærlinges virksomheder
- 7% angiver at have deltaget i praktik inden for de seneste to år på trods af hovedbekendtgørelsens beskrivelse af, at kortere virksomhedsforløb kan anvendes som supplerende erhvervs erfaring ifm. lærernes kompetenceudvikling (BEK1671, § 13, stk. 8)

Erhverv i forandring

Grøn omstilling og teknologisk udvikling stiller høje krav til faglærernes kompetencer

- Særlig opmærksomhed blandt faglærerne på at kunne klæde eleverne på til den **grønne omstilling**
- **Faglig ajourføring** styrker deres faglige selvtillid og oplevelse af faglig stolthed bl.a. fordi de styrker evnen til at skabe tydelige forbindelser mellem skole og erhverv
- Faglærere og ledere peger på, at deltage i **projekter** har potentialer for at styrke fagfaglige kompetenceudvikling, men også er behæftet med udfordringer

Jeg burde være bedre til at kunne undervise i bæredygtighed og grøn omstilling, for der halter min afdeling virkelig efter. Det er vi helt sikkert ikke gode nok til at undervise i. Desværre bakker ledelsen ikke op og forventer, at det er noget vi kan lære lidt om i vores undervisningsfri timer, men det er bare ikke godt nok..
(Faglærer, surveybesvarelse)

Relationskompetencer

Relationskompetence er faglæreres evne til at danne og vedligeholde **gode, trygge og tillidsfulde relationer** til eleverne, så de kan **støtte, drage omsorg og hjælpe** eleverne til at gennemføre uddannelsen. Kompetencen udfolder sig ofte i uformelle opgaver i og omkring undervisningen (fx interesse for elevens liv, følelsesmæssig afstemning, støtte ved mistrivsel, konfliktmægling og henvisning til støttenetværk) og bliver derfor let overset som en central faglighed.

Relationskompetence er central for den kompetente faglærerpraksis

- Faglærerne oplever, at en betydelig andel af deres elever er i **mistrivsel** og har komplekse problemer.
- Det stiller store krav til faglærernes professionelle **relationskompetence**
- Relationsarbejdet lykkes særligt, når faglærerne kan kombinere **personlig tilstedeværelse** med **faglig autenticitet**
- Undersøgelsen peger på et behov for **fælles** sprog og praksis ift. faglærernes relationskompetence

Og jeg siger, hvorfor tager du ikke hjem, når de andre tager hjem?
"Jeg bor inde under en bænk inde i byen". Hvorfor fanden gør du det? "Jeg er smidt ud hjemmefra".
Okay, altså hallo, hvad sker der lige? Sådan noget kan jeg slet ikke være i. Og det sker en gang imellem.

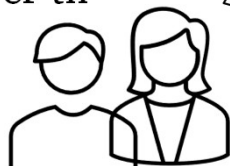
Faglærer, Fødevarer, jordbrug og oplevelser

Det handler jo utrolig meget om, hvordan du er som menneske for at være faglærer

Faglærer, Teknologi, byggeri og transport

Tidspres udfordrer kompetence og kompetenceudvikling

- I surveyen er 51% af faglærerne helt eller delvist uenige i, at der er **tid** nok til relevant kompetenceudvikling.
- Divergerende forståelser på tværs af uddannelsesledere og faglærere af hvor meget tid, der er til forberedelse mm.

Lærer 1: Jeg synes mere, at noget af **det handler om tid** og rammesætning af, hvad det er.

Lærer 2: Ja og så nogen, der organiserer det for én måske. Nogen, der ligesom vælger for os. Du skal i praktik der. Ja, og **du får rent faktisk tid til det.**

Lærer 1: Jeg synes jo tit, at vi oplever, at hvis man kommer med nogle nye tiltag, eller noget, der er lidt spændende, jamen det er der bare **ikke tid til,**

Lærer 2: Fordi **driften tager simpelthen alt den tid, der er.** Så der er ikke rigtig noget til udvikling på den måde.

(Faglærere, Teknologi, byggeri og transport)

Kompetenceudvikling skal være fælles og konkret

- Faglærerne og ledelsen fremhæver at fælles kompetenceudvikling styrker praksis og forankring
- Faglærerne efterspørger øget fokus på konkret udbytte og værktøjer fra kompetenceudvikling

Skolekontekst

Og der er der en diskrepans imellem, hvad vi kalder kompetence, og hvad dem, der afholder sådan noget her, kalder kompetence, fordi de tror, det vi allermest har behov for, det er at høre noget teori fra en udefra og det er det slet ikke. (Faglærer, Teknologi, byggeri og transport)

Ledelsesopfølgning styrker kompetent praksis

- Faglærerne oplever, at ledelsesopfølgning styrker værdien af kompetenceudvikling
- Men 39% oplever manglende ledelsesopfølgning og mange faglærere og ledere peger på, at de mangler systematik og god praksis
- Vidensdeling er ikke tilstrækkelig

Skolekontekst

Fordi hvis der ikke bliver fulgt op på det, så er der jo ingen, der bruger det, og så går det i glemmebogen. [...] Vi mangler bare lidt mere struktureret opfølgning, hvor lederen tager teten og siger : Nu har vi haft temadag, og nu skal I gøre noget, og sige noget, vi skal have det i spil. (Faglærer, Omsorg, sundhed og pædagogik)

Projektets 8 anbefalinger

1. Organisér kompetenceudvikling som et fælles anliggende
2. Skab balance mellem didaktisk, fagfaglig og relationel kompetenceudvikling
3. Prioritér inklusion som et særligt satsningsområde
4. Prioritér faglig ajourføring og kompetencer til den grønne omstilling
5. Prioritér relationelle kompetencer som organisatorisk indsatsområde
6. Skab organisatoriske rammer, der matcher faglærernes opgaveportfølje og kompetenceudviklingsbehov
7. Tænk kompetenceudvikling sammen med opgaveorganisering
8. Arbejd systematisk med forankring og spredning

CEVEU

Projektets 8 anbefalinger

1. Organisér kompetenceudvikling som et fælles anliggende

- Prioritér fælles kompetenceudvikling
- Skab strukturer for systematisk vidensdeling med fokus på fælles afprøvning
- Styrk og understøt uformel kompetenceudvikling som fx sidemandsoplæring

2. Skab balance mellem didaktisk, fagfaglig og relationel kompetenceudvikling

- Faglig ajourføring i takt med udvikling i erhverv
- Fælles sprog og praksis for relationsarbejde
- Pædagogisk kompetenceudvikling skal tage afsæt i behov og skabe mulighed for handling

Projektets 8 anbefalinger

3. Prioritér inklusion som et særligt satsningsområde

- Fælles kompetenceløft inden for specialpædagogik og inkluderende læringsmiljøer
- Styrk samarbejde mellem faglærere og øvrige støtteressourcer
- Tydeliggør ansvarsfordeling og handlemuligheder ift elever i alvorlig mistrivsel

4. Prioritér faglig ajourføring og kompetencer til den grønne omstilling

- Etablere systematik mulighed for praktikophold, virksomhedsbesøg eller øvrigt samarbejde med erhvervsliv
- Fælles kompetenceudvikling, der leder til konkret implementering i egen undervisning
- Prioritere tid og ressourcer samt have fokus på kultur for vidensdeling og spredning af kompetencer

Projektets 8 anbefalinger

5. Prioritér relationelle kompetencer som organisatorisk indsatsområde

- Fælles kompetenceløft inden for relationsarbejde, konflikthåndtering og håndtering af elever i mistrivsel
- Fokus på samarbejde mellem faglærere, kontaktlærere og øvrige støttefunktioner
- Tydeliggør ansvarsfordeling og afgrænsning
- Etabler forums og fællesskaber, hvor faglærerne kan drøfte relationsarbejdet

6. Skab organisatoriske rammer, der matcher faglærernes opgaveportfølje og kompetenceudviklingsbehov

- Afstemme forståelse af og praksis for forberedelsestid
- Skabe på balance mellem kompetenceudvikling og uddannelsesdrift fx gennem projektdeltagelse
- Adgang til nye materialer, maskiner og værksteder skal suppleres med kompetenceudvikling

Projektets 8 anbefalinger

7. Tænk kompetenceudvikling sammen med opgaveorganisering

- Opmærksomhed på samarbejde og synergi særligt når faglærerne underviser i fag og emner, de ikke føler sig klædt på til
- Bruge opgavefordeling aktivt i kompetenceudvikling fx gennem følrdninger

8. Arbejd systematisk med forankring og spredning

- Strategier for, hvordan kompetencer deles i faglige fællesskaber og forankres gennem konkrete praksisser
- Strategi for ledelsesopfølgning, så værdien af kompetenceudvikling tydeliggøres for såvel ledelse som lærere

Opsamling på centrale pointer

- ☞ Stor efterspørgsel både blandt ledere og lærere på, at faglærerne får flere **specialpædagogiske kompetencer** og kan blive bedre til at lave **inkluderende læringsmiljøer**
- ☞ Lærerne efterspørger flere muligheder for at **holde sig ajour med udviklingen i fagene**, særligt med fokus på at kunne klæde elever på til den grønne omstilling, fx igennem praktik og projektdeltagelse
- ☞ Faglærerne oplever **store krav til deres relationskompetence** og der er behov for større professionalisering
- ☞ Lærerne oplever generelt set, at **kompetenceudviklingen** er gavnlig når den er: **handlingsrettet, bliver fællesgjort og når ledelsen følger op**

Link til rapport og notat

<https://ceveu.dk/den-kompetente-faglaererpraksis/>

The background of the slide features a light beige color. On the left and right sides, there are stylized illustrations of hands holding various colorful shapes. On the left, a hand holds a yellow shape, another holds a dark blue oval, and a third holds a red oval. On the right, a hand holds a red shape, another holds a pink shape, and a third holds a dark blue shape. The text "Spørgsmål eller kommentarer?" is centered in the middle of the slide in a bold, orange, sans-serif font.

Spørgsmål eller kommentarer?

Referencer

Antera, S. (2021). Professional Competence of Vocational Teachers: a Conceptual Review. *Vocations and Learning*, pp. 459-479. doi:<https://doi.org/10.1007/s12186-021-09271-7>

Antera, S., Teräs, M., Nilsson, S., & Rehn, H. (2022). Important and achieved competence for Swedish vocational teachers: A survey with teachers and principals. *Nordic Journal of Vocational Education and Training*(1), pp. 76-1012. doi:<https://doi.org/10.3384/njvet.2242-458X.2212176>

Benthien, F. L., Hougaard, N. B, Kamstrup, A. K., Christensen, J. (2026). Den kompetente faglærerpraksis. Københavns Professionshøjskole, Nationalt Center for Erhvervspædagogik. København: Center for Viden om Erhvervsuddannelser.

Johannsen, A. M., Hougaard, N. B., Benthien, F. L., & Kamstrup, A. K. (2026). *Faglærernes opgaver*. Københavns Professionshøjskole, Nationalt Center for Erhvervspædagogik. København: Center for Viden om Erhvervsuddannelser.

Kamstrup, A. K. & Aarkrog, V. (2025). 5 principper for håndværkspædagogik. København: Center for Viden om Erhvervsuddannelser

Johannsen, A. M., Rieland, S. & Frandsen, T. K., (2025). Hvad drømmer erhvervsuddannelseselever om? København: Center for Viden om Erhvervsuddannelser.